

PAVLE GORANOVIĆ

Pavle Goranović se je rodil leta 1973 v Nikšiću. Diplomiral je iz filozofije. Doslej so izšle tri njegove pesniške zbirke: *Ornametika noči*, *Branje tišine* in *Knjiga prividov*. Piše tudi prozo in knjižne ocene. Posebej se ukvarja s problemi sodobnih književnih teorij. Je član črnogorskega PEN centra, tajnik Črnogorskega društva neodvisnih književnikov in sourednik ugledne črnogorske revije za književnost, kulturo in družbena vprašanja ARS. Objavljene pesmi so iz *Knjige prividov* (2002), o kateri je Aleksandar Bečanović zapisal, da je sinteza in sublimacija Goranovićevega pesništva, njegov ustvarjalni vrh, s katerim njegov pesniški trajektorij dobiva minuciozno profiliranost, notranjo koherentnost, logični razvoj in zaokroženo poanto.

Iz Knjige prividov

Kako dišijo knjige

Vsaka knjiga ima svoj vonj,
vonj, ki se ravna po pomenu
ali po prvem doživetju knjige.
Kako potemtakem dišijo knjige -
na prašnih policah,
v pozabljenih domačih knjižnicah,
v nedonosnih knjigarnah prestolnice?
Kako dišijo knjige nobelovcev?

Knjige starih mojstrov dišijo po pergamentu,
po tistih straneh, ki so presevnile – morda jih
niti ni več, če odpremo zbledele platnice.
V njihovih knjigah so le orumeneli listi.
Knjige skribomanov dišijo po mukah tiskarjev.
Knjige na delavskih univerzah
nimajo vonja, ponavadi so rdeče in nedotaknjene.

Kako dišijo knjige mojih prijateljev?
Kako dišijo svetovne uspešnice, kuharice,
priročniki, navodila za boljšo zbranost?
(Nimam rad knjig, v katerih se čuti dim:
tu so pomanjkljivosti že pomešane). Kako dišijo
svete knjige, v svetih jezikih sveta?
Kako dišijo tiste v izumrlih jezikih?
Knjige poganov so obrnjene proti soncu,
zato te zgubijo značilnosti, ko se jim približamo.

Noben vonj ni nedolžen.
Lastništvo pri knjigoljubih ne spominja
na noben vonj,
sploh na nobeno knjigo.
Zapuščene knjige v pisarnah
dišijo po starih slikarskih platnih.

Najbolj čudovito dišijo knjige v
Argentinski narodni knjižnici,
in sicer tiste, nabavljene po letu 1955.
Ne vem, kako dišijo knjige
zapornikov, verjetno po vlažnih zidovih
in po preteklosti. Kako dišijo zbrana dela klasikov?
Kako dišijo knjige, ki so bile vrnjene
Knutu Hamsunu? Pa njegove knjige – kako dišijo?

Hranim vonj *neke* knjige,
dragocen kot znanje nemškega jezika.

Molčanje

Včasih, to je lahko cele ure,
začenjam odklanjati vsako govorico.
Trdovratno zakrivam besede in sebe
kot nekakšnega njihovega tvorca
umikam skupaj z njimi. Tako se odrečem
najstrašnejšim blagrom. Svojih občutenj,
izkušenj in zemskih doživetij preprosto
ne izpovedujem: molčim. Po tem pojavu
se zgodi, da v trenutku ne morem ločiti
bramanskega načina življenja od tišine
v mestni čitalnici. (To je gotovo posledica
mojega malikovalskega odnosa do knjig).
In vsaka tišina, bo kar držalo, ima
različne pomene. Kaj mi potem
pomaga moje občudovanje mistikov?

Pravijo, da so vse povesti povedane.
Toda kaj, če je vsaka tišina izrabljena,
da ni več česa, kar bi se zamolčalo?

Spopolnjevanje pisave

Kot otrok nisem imel rad knjig:
 imel sem nepravilen odnos do
 stvarnosti. Pri devetnajstih
 sem prebral Borgesove *Izmišljije*
 in odtlej pišem. Včasih se
 mrzlično navdušim, pa z enako strastjo
 opazujem grafite po mestnih vpadnicah
 ali imena podjetij v neonskih reklamah.
 V zadnjem času sem čedalje bližji mnenju,
 da je treba stvari urediti tako, da ne bo
 nikakršne potrebe po podpori drugih ljudi.
 Nič me ne more zmotiti, ko opazujem
 preproste pojave in iz svoje sobe
 sestavljam primere iz sedanosti.
 Šele kako sredozemsko jutro me
 prisili, da razmišljam o življenjskih pogojih
 na planetu. Celo kadar vdihnem zrak,
 ostanejo pomisleki o prostoru, v katerem sem.
 Torej mi sanje spopolnjujejo prostor, jaz pa sem tu samo
 zato, da bi preživel besede, ki so že napisane.

Igranje soudeleženca

Takole: lahko si zamislim ulice, po katerih
 si negotovo hodil, se naučim korakov
 in prepoznam vonjave prostorov, obleke
 in pohištva. Nespečnost že premorem,
 od zdavnaj se pomikam po blodnjakih.
 S pomočjo domišljije bi mogel obnoviti dogodke
 iz otroštva in mladosti. (Najzahtevnejše bi dejansko
 bilo temno obdobje). Tako ali tako so umisleki neprimerljivo
 zanesljivejši od dejstev. Naučil bi se jezika,
 si izuril naglas. Marsikaj bi izvedel o vojnah,
 verah, največ o knjigah, o ljubezni
 in tigrh pa – le nekaj. Nekako bi shajal
 tudi s preveč radovednimi ljudmi, vendar bi vedno
 izbral samo enega, da bi mu govoril.
 Med tem, ko bi me ljudje brali, bi se zavedali,
 da gre za njihova življenje. Prostor in čas,

moja razpoloženja – ne bi imeli velikega pomena.
Prisvojil bi si kajpak tudi tvoje stihe;
drugi bi govorili, češ da je to v slogu
tvojih iger z dvojniki. Skratka,
častno bi odigral vlogo soudeleženca.

O pozabi

je zdaj beseda. Ko se kdaj pojavi, mi povzroči nelagodnost.
Ne spominjam se posameznih datumov in dogajanj, premikov,
življenjskih vodil, dogovorov ... Traja tako dolgo, da se je
ponavadi
ne da meriti s stihi. Pa vendar pogosteje
molim, da bi obstajala, da bi prekrila vsiljeno bridkobo.
No, pa sem pozabil špansko ime za srečo
in ustreznico za našo besedo *tišina*. Pozabljam vsebine
vohunskih
romanov: gladko mi lahko podtaknete
drugačne zaplete. Naenkrat se ne spomnim okusa metinega
čaja ali riža. Pozabljam, kolikokrat sem sanjal
o žuželkah, ki lezejo po postelji. (Mar že čedalje manj stvari
spravljam v spomin?) Tako sem pozabil tudi način,
kako se je Otto Weininger odločil prekoračiti življenje.
To, da obstaja pozaba, vendarle olajšuje vsakodnevno trajanje.
S tako pozabo pridobim pogoje za bivanje v resničnosti;
s spominjanjem že nanovo ustvarjam poezijo.
Od primera do primera praznujem pozabo.

Nedoločniki

Ne imeti pojma o jutrišnjem dnevu.
Ne biti seznanjen z zgodovinskimi dejstvi,
pa vendar vedeti, koliko Črnogorcev je
padlo v balkanskih vojnah.
Navajati malo znanega špansko-ameriškega pisatelja.
Pogovarjati se o prevarah z bivšim kriminalcem.
Pa o umetnostni zgodovini.
Dati gol na nepomembni tekmi
na igrišču južnega predmestja.
Ostati sam doma

v času velikih mestnih plesov v maskah.
Živeti na podeželju,
tam prenašati svetobolje.
Videti razkošnost pravoslavnih samostanov.
Nesebično ponuditi drugim
izvire osebnega patosa.
Imeti nekoga ob sebi.

Vse to, kakor tudi količnik drugih bistvenih
in nebistvenih stvari, najbrž ni
niti približno dovolj za odrešenje.

Prevedel Andrej Arko

